

Kaderrichtlijn Water

4 juni 2026 | Mr. Tessa Rötscheid (Universiteit Utrecht), dr. ir. Susanne Wuijts (RIVM/Universiteit Utrecht) en prof. mr. dr. Marleen van Rijswijk (Universiteit Utrecht)

Samenvatting

Voldoende en gezond water is belangrijk voor de natuur en voor de mens. Dat betekent dat de in het water van nature voorkomende soorten kunnen gedijen en dat het water geschikt is om te zwemmen of om drinkwater van te maken. De Europese Kaderrichtlijn Water ('KRW') heeft tot doel oppervlaktewater en grondwater te beschermen, voor huidige en toekomstige generaties. [1]¹ Om te bepalen wat een goede toestand is, zijn voor KRW-oppervlaktewaterlichamen (oppervlaktewaterlichamen van aanzienlijke omvang) chemische en ecologische doelen geformuleerd. Voor grondwaterlichamen zijn kwantitatieve en chemische doelen opgesteld. Dit factsheet legt uit hoe deze doelen worden bepaald en hoe wordt beoordeeld in hoeverre daaraan wordt voldaan.

De beoordeling in hoeverre een KRW-oppervlaktewaterlichaam aan de KRW-doelen voldoet, bevat een groot aantal verschillende elementen. Deze elementen richten zich op de aanwezigheid van chemische verontreiniging, de aanwezigheid van nutriënten (stikstof- en fosforverbindingen) en op de inrichting van en stroming in het KRW-oppervlaktewaterlichaam (de hydromorfologie). Aan alle elementen moet worden voldaan om een goede chemische en ecologische toestand te bereiken. Bij grondwaterlichamen wordt gekeken naar de chemische en kwantitatieve toestand.

Over het doelbereik zijn verschillende publicaties met verschillende cijfers in omloop. De beoordelingen in de publicaties sub [2] en [3] geven weliswaar beide een juist perspectief op het doelbereik, maar daarbij wordt naar verschillende aspecten gekeken, respectievelijk de mate waarin in KRW-oppervlaktewaterlichamen niet aan de chemische doelen wordt voldaan (97%) [2], en het percentage doelen waaraan wél wordt voldaan (83%). De weergave sub [3] is op grond van de KRW nu geen formele rapportage aan de EU, maar geeft weer wat het effect is van de inzet ten behoeve van de KRW en de opgave die resteert tot (volledig) doelbereik. De recent gewijzigde KRW beoogt meer ruimte te bieden om voortgang inzichtelijk te maken. Daar waar de goede toestand op het volgens de KRW relevante tijdstip nog niet is bereikt, moet worden bezien of – onder strikte voorwaarden – een beroep op een uitzonderingsgrond uit de KRW kan worden gedaan.

1 Centrale vraagstelling

In dit wetenschappelijke factsheet zetten wij uiteen op welke wijze de waterkwaliteit onder de Europese KRW gemeten en beoordeeld moet worden. Dit factsheet is opgesteld op verzoek van de

¹ De cijfers tussen blokhaken verwijzen naar de laatste paragraaf, 'Bronnen'.

vaste Tweede Kamercommissie voor Infrastructuur en Waterstaat. In verschillende publicaties (en media) worden verschillende cijfers gebruikt om aan te geven in hoeverre aan de KRW-doelen wordt voldaan, variërend van een doelbereik van 83% in KRW-oppervlaktewaterlichamen [3], tot het *niet* voldoen aan de chemische doelen in 97% van de KRW-oppervlaktewaterlichamen [2]. De Tweede Kamer wenst een wetenschappelijke duiding van de vraag hoe deze verschillende uitkomsten begrepen moeten worden.

2 Achtergrond en doelen Kaderrichtlijn Water

Voldoende en gezond water is een belangrijke bestaansvoorwaarde voor de natuur en voor de mens. ‘Ecologisch gezond water’ betekent dat van nature voorkomende soorten er kunnen gedijen. Voor mensen betekent gezond water dat zij erin kunnen zwemmen of recreëren en dat het water onder meer geschikt is voor drinkwaterbereiding en de voedselvoorziening. De KRW kwalificeert water als een erfgoed; een natuurlijke hulpbron waarmee duurzaam moet worden omgegaan om haar te behouden voor huidige en toekomstige generaties. Daartoe worden normen en doelen geformuleerd. In dit factsheet beperken wij ons tot het achteruitgangverbod en de verbeterdoelstelling uit artikel 4 van de KRW. [4] Het achteruitgangverbod houdt in dat de toestand van KRW-oppervlaktewaterlichamen en grondwaterlichamen niet achteruit mag gaan. [5] De verbeterdoelstelling houdt in dat uiteindelijk alle KRW-oppervlaktewaterlichamen en grondwaterlichamen zich op het volgens de richtlijn relevant tijdstip in ‘een goede toestand’ moeten bevinden. De toestand van KRW-oppervlaktewaterlichamen valt uiteen in een ecologische en chemische component en wordt bepaald door de onderliggende lijst van stoffen en kwaliteitselementen. De toestand van grondwaterlichamen, op zijn beurt, valt uiteen in een kwantitatieve en chemische component. De KRW kent ook nog andere doelen, zoals duurzame bescherming van drinkwaterbronnen (artikel 7 van de KRW), maar die blijven hier onbesproken.

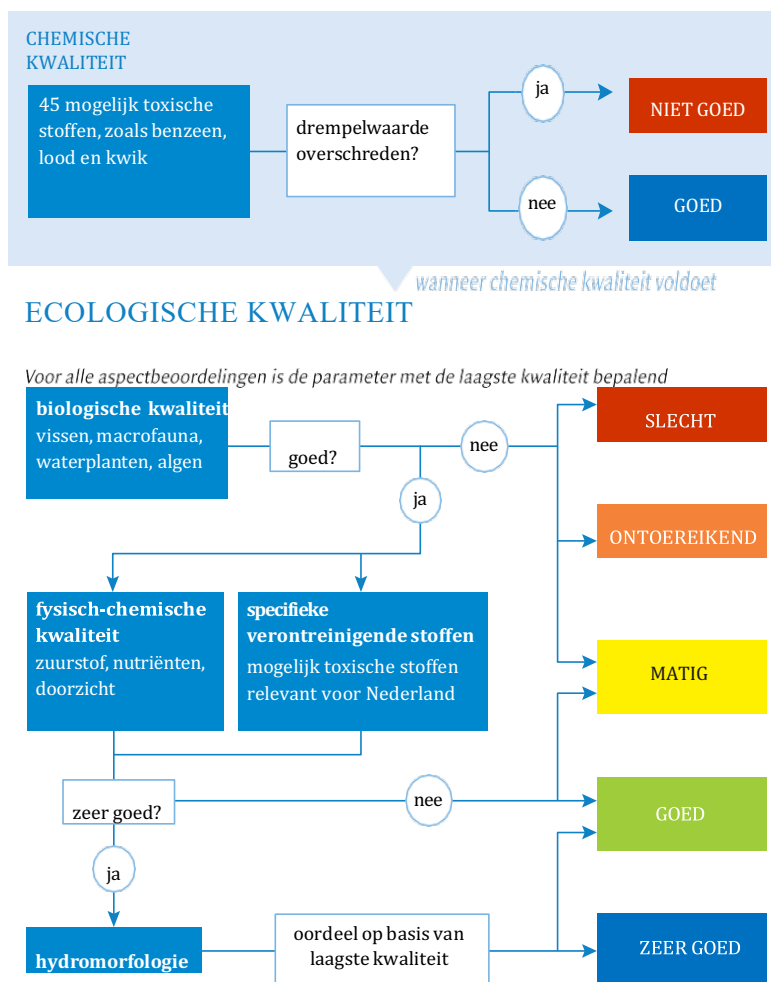
3 Vaststellen doelen

3.1 KRW-oppervlaktewaterlichamen

Om voldoende rekening te kunnen houden met lidstaatspecifieke omstandigheden, worden doelen en normen vastgesteld op het niveau van EU, stroomgebied, lidstaat of provincie. Zo kan rekening worden gehouden met geofysische en klimatologische verschillen binnen Europa. De chemische doelen voor KRW-oppervlaktewaterlichamen zijn op Europees niveau vastgesteld, namelijk in de Richtlijn Prioritaire Stoffen en de daaropvolgende wijzigingsrichtlijn(en). [6] Deze lijst omvat inmiddels 45 stoffen. [7] De normen voor deze stoffen zijn vervolgens een-op-een in de Nederlandse wet- en regelgeving geïmplementeerd, namelijk in de Omgevingswet en het Besluit kwaliteit leefomgeving. [8] Voor de chemische toestand van KRW-oppervlaktewaterlichamen kent de KRW twee klassen, te weten ‘goed’ en ‘niet goed’. De chemische toestand is weergegeven in het bovenste blauwe blok van figuur 1 op de volgende pagina.

De ecologische toestand van KRW-oppervlaktewaterlichamen is afhankelijk van het watertype en wordt bepaald door een groot aantal verschillende elementen, gericht op de inrichting en doorstroming van een KRW-oppervlaktewaterlichaam (de hydromorfologie); de hoeveelheden voedingsstoffen (nutriënten zoals stikstof- en fosforverbindingen) en chemische stoffen (‘specifieke verontreinigende stoffen’). Onder de ecologische doelen vallen dus óók chemische stoffen die specifiek voor Nederland relevant zijn. Dit zijn andere stoffen dan de stoffen die op Europees niveau worden vastgesteld. Het gaat om 77 specifieke verontreinigende stoffen. [9] In totaal zijn er dus 45 (Europees vastgestelde) + 77 (nationaal vastgestelde) = 122 chemische stoffen die deel uitmaken van de KRW-doelen voor een goede chemische en ecologische toestand. Verder wordt de ecologische toestand vastgesteld door middel van verschillende maatlatten voor bijvoorbeeld vis en algen.

Het classificeren van watertypen en het ontwikkelen van maatlatten wordt door de landen zelf gedaan, maar er vindt internationaal wel ‘intercalibratie’² plaats op basis van gestandaardiseerde watertypen. Daarmee wordt vergelijkbaarheid van de doelstellingen tussen lidstaten geborgd. Voor de ecologische toestand van *natuurlijke* KRW-oppervlaktewaterlichamen gelden vijf toestandsklassen, te weten slecht, ontoereikend, matig, goed en zeer goed. Voor *kunstmatige of sterk veranderde* KRW-oppervlaktewaterlichamen is niet een goede ecologische toestand (‘GET’) het doel, maar een ‘goed ecologisch potentieel’ (GEP). Er is sprake van een kunstmatig of sterk veranderd waterlichaam als er onomkeerbare ingrepen in dat waterlichaam zijn gedaan, zoals bijvoorbeeld vergaande kanalisaties, of als het waterlichaam geheel door de mens is gecreëerd. [10] In dat geval zijn er vier toestandsklassen, te weten slecht, ontoereikend, matig en goed en hoger. In Nederland is veruit het grootste deel van de KRW-oppervlaktewaterlichamen als sterk veranderd of kunstmatig aangemerkt. In Figuur 1 wordt de toestandsbeoordeling voor de KRW samengevat voor natuurlijke wateren.

Figuur 1 Beoordeling van de waterkwaliteit van natuurlijke KRW-oppervlaktewaterlichamen volgens de KRW. Voor sterk veranderde en kunstmatige KRW-oppervlaktewaterlichamen kent de KRW vier ecologische toestandsklassen (zie de tekst boven de figuur) (bron: PBL, bijgewerkt door Stichting BMW en de auteurs). [11]

3.2 Grondwaterlichamen

Voor grondwaterlichamen geldt dat er sprake is van een *goede kwantitatieve toestand* van een grondwaterlichaam als er – samengevat – een evenwicht is tussen de hoeveelheid water die wordt

² Zie: <https://www.h2owaternetwerk.nl/vakartikelen/marcel-van-den-berg-suzanne-stuijzand-ministerie-van-infrastructuur-en-milieu>

onttrokken en de hoeveelheid die weer wordt aangevuld. Dienovereenkomstig moet voldaan worden aan de overige voorwaarden als bedoeld in bijlage V KRW, par. 2.1.2 ten aanzien van de kwantitatieve toestand. Voor de kwantitatieve grondwatertoestand zijn er twee toestandsklassen: 'goed' en 'ontoereikend'. Er is sprake van een *goede chemische toestand* van een grondwaterlichaam als wordt voldaan aan de voorwaarden als bedoeld in bijlage V KRW, par. 2.3.2. [12] Dat houdt onder meer in dat voor grondwaterlichamen (in beginsel, zie par. 4.2) moet worden voldaan aan op Europees niveau vastgestelde milieukwaliteitsnormen (o.a. voor nitraat en bestrijdingsmiddelen) en op nationaal niveau vastgestelde drempelwaarden. Voor de (kwalitatieve) chemische grondwatertoestand zijn er, net als voor de kwantitatieve toestand, twee klassen: 'goed' en 'ontoereikend'.

4 Beoordeling doelbereik

4.1 Resterende opgave

Sinds de invoering van de KRW is er door de verschillende overheden in Nederland veel gedaan aan het verbeteren van de waterkwaliteit. Zo is er veel kennis ontwikkeld en zijn data verzameld over de toestand en het functioneren van het ecosysteem en om te bepalen wat er nodig is om doelen te realiseren. Ook zijn grote investeringen gedaan om de stroming en inrichting van watersystemen te verbeteren (natuurvriendelijke oevers, vispassages), rioolwaterzuiveringsinstallaties te optimaliseren en lozingen te verminderen, en zijn nieuwe samenwerkingen ontstaan binnen het stroomgebied. Een en ander heeft geleid tot verbetering van de waterkwaliteit. Desondanks is de sterke verwachting dat in 2027 niet alle doelen met de nu lopende uitvoeringsprogramma's volledig worden bereikt. [13]

Voor alle KRW-waterlichamen, overal in Europa, geldt dat er (minimaal) een 'goede oppervlaktewatertoestand' of 'goede grondwatertoestand' moet worden bereikt. Deze doelen gelden ongeacht het meetprogramma dat wordt uitgevoerd. Nederland heeft een relatief uitgebreid meetprogramma en daarmee goed zicht op de opgave die er nog ligt voor het bereiken van een goede toestand.

4.2 One out-all out

Om een goede toestand te bereiken moet aan *al* de hiervoor besproken elementen (zie par. 3) worden voldaan. Dit wordt het 'one out, all out'-principe genoemd. Om voor KRW-oppervlaktewaterlichamen een goede chemische toestand te bereiken zal dus aan *alle* stofnormen moet worden voldaan; voor de goede ecologische toestand aan *alle* kwaliteitselementen en stofnormen (waarbij de hydromorfologie relevant is bij de overgang van 'goed' naar 'zeer goed'). Pas als in het betreffende KRW-oppervlaktewaterlichaam aan al deze normen wordt voldaan is sprake van een goede toestand. [14] Deze strenge beoordeling komt voort uit wat er nodig is om een ecologisch goed functionerend systeem te kunnen waarborgen. Het is dus ook niet zo dat de ene voorwaarde belangrijker is dan de andere, ze zijn allemaal belangrijk voor het bereiken van een goede toestand. Zodra aan ten minste één element niet is voldaan verkeert het KRW-oppervlaktewaterlichaam niet in een goede toestand. Dit is ook logisch, omdat elk element relevant is voor de waterkwaliteit (een vis die slechts wordt blootgesteld aan één gifstof in plaats van tien, kan nog steeds sterven). Overigens moet worden opgemerkt dat voor nutriënten door Nederland (soms) een afwijkende aanpak lijkt te worden gebruikt, waarbij voor stikstof- en fosforverbindingen 'one in, all in' wordt gehanteerd. De KRW gaat uit van het overkoepelende begrip 'nutriënten', waarbij de nutriëntenconcentraties dusdanig zijn dat zij niet liggen boven het niveau dat is vastgesteld om ervoor te zorgen dat het ecosysteem functioneert en dat de biologische KRW-doelen worden bereikt. Uit onderzoek blijkt dat deze keuze voor 'one in, all-in' mogelijk tot onderschatting van de risico's op eutrofiëring leidt. [15]

Voor grondwaterlichamen betekent doelbereik dat aan de eisen voor een goede kwantitatieve toestand moet worden voldaan, alsook aan de eisen die gelden voor een goede chemische toestand (zie par 3). Daarbij moet (bij de chemische grondwatertoestand) passend onderzoek worden gedaan als één of meer parameters de kwaliteitseisen of drempelwaarden overschrijden. Hiervoor zijn specifieke testen ontwikkeld.

4.3 Rapportage over de toestand

In de officiële rapportages over het doelbereik van de KRW, die de lidstaten aan de Europese Commissie moeten verstrekken, wordt ook gewerkt met de 'one out, all out'-methodiek. Het gaat dan om een rapportage op het niveau van waterlichamen: per waterlichaam wordt aangegeven of het wel of niet aan alle doelen voldoet. [16] Dit is relevant om te weten, omdat het aangeeft of een lidstaat (volledig) aan de KRW voldoet. Deze manier van rapporteren heeft echter als nadeel dat – als in een waterlichaam niet alle doelen zijn bereikt en een lidstaat dus niet (volledig) aan de KRW voldoet – onbekend blijft hoe groot het probleem precies is. Het zogeheten 'doelgat', dus de afstand tot volledig doelbereik in termen van het aantal elementen/parameters dat niet voldoet in een waterlichaam, wordt met deze rapportage niet bekend. Ook internationaal wordt deze beperking herkend. [17]

4.4 Duiding percentages uit rapportages

Zoals te zien in Figuur 1 bestaat de beoordeling of sprake is van een goede toestand uit een groot aantal elementen. Soms wordt in rapportages gesproken over doelbereik ten aanzien van een *deel* van deze elementen. Zo noemt de Algemene Rekenkamer 3% [2]. Dit percentage richt zich op het bovenste blauwe blok in figuur 1: in 3% van de KRW-oppervlaktewaterlichamen wordt voldaan aan *alle* stofnormen voor de chemische toestand. Dit zegt echter bijvoorbeeld nog niets over de vraag in hoeverre wordt voldaan aan de normen voor chemische stoffen die (nog) onder de ecologische toestand vallen. Het hiervoor beschreven 'one out, all out'-principe en het gebruik van toestandsklassen (zie figuur 1), laat bovendien niet of nauwelijks zien welke verbeteringen wél worden gerealiseerd. [18] Om die reden wordt in landelijke overzichten vaak ook gepresenteerd hoeveel doelen alle afzonderlijke waterlichamen hebben (de optelsom van de chemische doelen en de specifieke ecologische doelen voor alle KRW-oppervlaktewaterlichamen) en aan hoeveel van die doelen al wordt voldaan. Voor 2025 werd aan 83% van de (optelsom van alle) individuele kwaliteitselementen en normen voor KRW-oppervlaktewaterlichamen voldaan. Deze informatie is via het Waterkwaliteitsportaal beschikbaar. In het Waterkwaliteitsportaal kunnen de resultaten (c.q. toestandsoordelen) wat betreft individuele stoffen en kwaliteitselementen per jaar en per waterlichaam worden ingezien. Het is helaas niet eenvoudig om te laten zien wat sinds de invoering van de KRW de verbetering is voor deze individuele kwaliteitselementen en stoffen. Dit komt onder andere doordat de beoordelingssystematiek door nieuwe wetenschappelijke inzichten tussentijds is gewijzigd, zowel internationaal als nationaal. Met de recent overeengekomen herziening van de KRW [19] wordt beoogd, met behulp van een hiervoor te ontwikkelen indicator lidstaten ook meer inzicht te doen geven in de voortgang. Hoe deze indicator er uit zou moeten zien is nog onduidelijk.

4.5 Voorbeeld

Met een (sterk) versimpeld voorbeeld proberen we het verschil tussen de beoordeling volgens 'one out, all out' op KRW-waterlichaamniveau en de beoordeling op individuele kwaliteitselementen en normen hier te verduidelijken.

Voorbeeld

Stel, er zijn twee KRW-oppervlaktewaterlichamen, KRW-oppervlaktewaterlichaam X en KRW-oppervlaktewaterlichaam Y. Per KRW-oppervlaktewaterlichaam zijn er tien doelen vastgesteld. In KRW-oppervlaktewaterlichaam X wordt aan acht van de tien doelen voldaan. In KRW-oppervlaktewaterlichaam Y wordt zelfs aan negen van de tien doelen voldaan. Als gekeken wordt conform het 'one out, all out'-principe, dan wordt duidelijk dat het aantal KRW-

oppervlaktewaterlichamen dat in 'een goede toestand' verkeert 0% bedraagt. Immers, in géén van de twee KRW-oppervlaktewaterlichamen wordt aan alle doelen voldaan. En pas als aan alle doelen in het KRW-oppervlaktewaterlichaam wordt voldaan, dan is er sprake van 'een goede toestand (het 'one out, all out'-principe). Een ander beeld van de waterkwaliteit komt naar voren als men niet kijkt naar het percentage KRW-oppervlaktewaterlichamen waarin aan alle doelen wordt voldaan, maar als men naar de individuele kwaliteitselementen en -normen kijkt. Door deze bril bezien wordt in dit voorbeeld aan 85% van de doelen voldaan. Immers, in het voorbeeld zijn er in totaal twintig (tien +tien) doelen, waarbij aan zeventien van die twintig doelen wordt voldaan. Het eerste percentage (0) zegt dus alleen iets over het percentage KRW-oppervlaktewaterlichamen dat aan alle doelen voldoet, terwijl het tweede percentage (85) iets zegt over het percentage doelen dat in alle KRW-oppervlaktewaterlichamen tezamen wordt behaald. Het eerste beeld is nuttig om te bepalen of volledig aan de KRW-verplichtingen wordt voldaan; het tweede beeld is nuttig om te bepalen hoe groot het doelbereik is. Beide beelden dus zijn tegelijk waar, maar geven een ander soort informatie.

5. Uitzonderingsbepalingen

Tot slot merken wij nog het volgende op. Als niet aan de doelen van het bereiken van een goede toestand wordt voldaan, kan onder strikte voorwaarden een beroep worden gedaan op enkele uitzonderingsmogelijkheden uit de KRW, namelijk termijnverlenging (na 2027 enkel nog vanwege natuurlijke omstandigheden), tijdelijke achteruitgang, doelverlaging en een projectspecifieke uitzonderingsgrond. [20] Per niet behaald doel in een KRW-waterlichaam zal hiervoor een motivering moeten worden aangeleverd op basis waarvan wordt bekeken of een uitzondering terecht is. Dat wil zeggen dat aan alle voorwaarden voor zo'n uitzonderingsgrond moet zijn voldaan. Dit betekent bijvoorbeeld dat zodra een stofnorm voor de goede chemische oppervlaktewatertoestand wordt overschreden op het relevante tijdstip en er geen uitzondering van toepassing is, niet aan de KRW wordt voldaan. Het is de vraag of voor alle doelen in de KRW-waterlichamen waaraan eind 2027 niet wordt voldaan, voldoende motivering kan worden aangeleverd. Daarbij is tevens van belang dat over de exacte reikwijdte van de (voorwaarden van de) uitzonderingsgronden, vanwege het ontbreken van richtinggevende Europese of nationale jurisprudentie op dit punt, nog veel onduidelijk is.

6 Conclusie

De beoordeling in hoeverre aan de KRW-doelen wordt voldaan is complex en bevat een groot aantal verschillende elementen. Aan alle elementen moet worden voldaan om een goede toestand te bereiken. De beoordelingen in de publicaties [2] en [3] geven een juist perspectief op het doelbereik, maar gekeken wordt naar verschillende aspecten, respectievelijk de mate waarin niet aan de chemische doelen voor KRW-oppervlaktewaterlichamen wordt voldaan [2], en het percentage doelen waar wél aan wordt voldaan [3].

Bronnenlijst

- [1] Richtlijn 2000/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2000 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid, PbEU 2000, L 327.
- [2] Algemene Rekenkamer, *Focus op industriële lozingen*, Den Haag: Algemene Rekenkamer 2026.
- [3] *Kamerstukken II 2025/26*, 27 625, nr. 735 (Kamerbrief ‘Stand van zaken en ontwikkelingen die betrekking hebben op het waterdomein’, d.d. 27 januari 2026).
- [4] Zie voor een uitgebreide beschrijving van de KRW-doelen o.a.: T. Röttscheid e.a., ‘25-jarig jubileum van de Kaderrichtlijn Water: reden voor een feestje of een moment van bezinning?’, *M en R 2025/24*, p. 466-483.
- [5] In verschillende arresten van het Hof van Justitie van de Europese Unie is bepaald wat onder ‘achteruitgang’ moet worden verstaan. Omdat het niet nodig is om de centrale vraagstelling te beantwoorden, gaan wij op deze arresten niet verder in. Zie voor een bespreking van de arresten ook de onder referentie nr. 4 genoemde literatuur.
- [6] Richtlijn 2008/105/EG van het Europees Parlement en de Raad van 16 december 2008 inzake milieukwaliteitsnormen op het gebied van het waterbeleid tot wijziging en vervolgens intrekking van de Richtlijnen 82/176/EEG, 83/513/EEG, 84/156/EEG, 84/491/EEG en 86/280/EEG van de Raad, en tot wijziging van Richtlijn 2000/60/EG, PbEU 2008, L 348/84. Richtlijn 2013/39/EU van het Europees Parlement en de Raad van 12 augustus 2013 tot wijziging van Richtlijn 2000/60/EG en Richtlijn 2008/105/EG wat betreft prioritaire stoffen op het gebied van het waterbeleid, PbEU 2013, L 226.
- [7] Tamelijk recent zijn de KRW, de Richtlijn Prioritaire Stoffen en de Grondwaterrichtlijn gewijzigd. Het gaat om richtlijn 2026/805/EU van het Europees Parlement en de Raad van 30 maart 2026, PbEU 2026, L 805 (zie volledige verwijzing onder referentie nr. 19). Deze wijzigingen zijn op 10 mei 2026 in werking getreden. Als gevolg hiervan zijn er (onder meer) nieuwe stofnormen toegevoegd (of bestaande stofnormen geactualiseerd) met bijbehorende deadlines.
- [8] Zie bijlage III bij het Besluit kwaliteit leefomgeving.
- [9] Als gevolg van de wijziging van de KRW komen de stroomgebiedspecifieke verontreinigende stoffen onder de chemische oppervlaktewaterstoestand terecht.
- [10] De voorwaarden waaronder een KRW-oppervlaktewaterlichaam aangewezen mag worden als kunstmatig of sterk veranderd zijn meer specifiek opgenomen in artikel 4 lid 3 KRW.
- [11] Planbureau voor de Leefomgeving, bijgewerkt door Stichting BMW (in S. Wuijts e.a. (red.), *Gezond water. Niet vanzelfsprekend*, Stichting Biowetenschappen en Maatschappij, Amsterdam: Uitgeverij Lias bv 2024) en de auteurs.
- [12] De procedure voor de beoordeling van de chemische toestand van grondwaterlichamen is opgenomen in artikel 4 Grondwaterrichtlijn (Richtlijn 2006/118/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 betreffende de bescherming van het grondwater tegen verontreiniging en achteruitgang van de toestand).
- [13] Zie bijvoorbeeld: L. Slagter e.a., *Koepelrapport tussenevaluatie KRW*, 2024, bijlage I bij *Kamerstukken II 2024/25*, 27 625.
- [14] Artikel 2(17) KRW t/m 2(28) KRW.
- [15] Zie bijvoorbeeld: H.P. Jarvie e.a., ‘Phosphorus and nitrogen limitation and impairment of headwater streams relative to rivers in Great Britain: A national perspective on eutrophication’, *Science of the Total Environment*, 621, 2018, p. 849-862 en J.C. Rozemeijer e.a., ‘Water quality status and trends in agriculture-dominated headwaters a national monitoring network for assessing the effectiveness of national and European manure

- legislation in The Netherlands.’, *Environmental monitoring and assessment*, 186 (12), 2014, p. 8981-8995.
- [16] Dat is overigens in de KRW zelf uitsluitend bepaald voor de *chemische* oppervlaktewatertoestand (zie punt 1.4.3 van bijlage V KRW). Voor de overige toestandscomponenten is dat zo afgesproken in een richtsnoer van de Europese Commissie (zie EC, *Common Implementation Strategy for the Water Framework Directive 2000/60/EC, guidance document no. 13, ‘Overall approach to the classification of ecological status and ecological potential’*, 2003, i.h.b. figuur 1 en 3).
- [17] L. Carvalho e.a., ‘Protecting and restoring Europe’s waters: An analysis of the future development needs of the Water Framework Directive’, *Science of the Total Environment*, 658, 2019, p. 1228–1238.
- [18] Zie de onder referentie nr. 17 aangehaalde literatuur.
- [19] Richtlijn (EU) 2026/805 van het Europees Parlement en de Raad van 30 maart 2026 tot wijziging van Richtlijn 2000/60/EG tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid, Richtlijn 2006/118/EG betreffende de bescherming van het grondwater tegen verontreiniging en achteruitgang van de toestand en Richtlijn 2008/105/EG inzake milieukwaliteitsnormen op het gebied van het waterbeleid, PbEU 2026, L 805.
- [20] De KRW kent ook uitzonderingen op het achteruitgangsverbod, maar die blijven hier verder onbesproken. De recent gewijzigde KRW bevat bovendien ook enkele aanvullende (projectspecifieke) uitzonderingsgronden.

Deze factsheet is tot stand gekomen in het kader van de samenwerking van de Tweede Kamer met De Jonge Akademie, de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW), de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO), TNO, UMCNL (universitair medische centra), de Vereniging Hogescholen en de Vereniging Universiteiten van Nederland (UNL).

Disclaimer

De Jonge Akademie, KNAW, NWO, TNO, UMCNL, UNL en VH bemiddelen tussen parlementaire kennisvraag en wetenschappelijk kennisaanbod. De informatie in het kader van Parlement en Wetenschap is afkomstig van vooraanstaande wetenschappers, maar niet onderworpen aan peer review en niet door de wetenschapsorganisaties geverifieerd.